

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

70 let v Argentini

Leto LXXVII | 10. septembra 2018 - Buenos Aires, Argentina | Št. 26

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

V nedeljo, 2. septembra, smo pričeli 48. mladinski dan na sončni Pristavi z nogometnimi igrami v zgodnjih urah jutra. Prvo igro sta odigrali moštvi iz Pristave in San Justa in se potegovali za zmago. Uspelo je San Justu in svojo premoč je potrdil tudi proti San Martinu v opoldanski igri ter si tako zagotovil mesto v finalu. Drugo igro sta odigrala Slovenska vas in moštvo B. V dvoboju je zmagalo moštvo B, ki pa ni uspelo premagati Slomškovega doma v popoldanski tekmi in je tako izgubilo možnost vzpona na finalo.

Ob 10:45. uri nas je pozdravil Matija Mavrič, predsednik lokalnega odseka SFZ. Sledilo je dviganje argentinske in slovenske zastave ob petju himen. Nato smo se pomaknili v kapele, kjer smo sprva imeli češčenje sv. Rešnjega Telesa, kot je to običajno na Pristavi. Sledila je mladinska sv. maša, katero je daroval p. Robert Brest, med mašo pa je spovedoval p. Franci Cukjati. Nedeljski evangelij je pripovedoval, kako so farizeji Jezusa spraševali, zakaj učenci jedo ne da bi si pred tem umili roke. A Jezus nas je poučil, da nas ne umaže nič kar izhaja iz zunanosti, temveč zle misli in dejanja, ki se porodijo v nas samih. Spreobračanje zahteva, da smo stalno pripravljene spreminiti nekaj v sebi, ker Bog ne more ničesar narediti, če nismo pripravljene sodelovati. P. Robert Brest nas je opozoril, kako je v teku življenja opazil več ljudi v katerih je pripravljenost nekaj spreminiti v sebi v dobro drugih prinesla blagoslov in srečo osebi ter kako je bila trmasta zaprtost pogosto vzrok nesreče. Nadaljeval je z vzporedno mislijo, da tako kot moramo biti pripravljene na spremembe pri nas samih, je tudi pomembno, da smo pripravljene na spremembe v skupnosti: kontekst se spreminja in mi se moramo z njim. Ob tem pa nas je pozval, da se trudimo ohranjati jezik, da hodimo k slovenski maši in se udeležujemo dejavnosti saj je vsak izmed nas pomemben: po enega se sešteva v široko skupnost.

Po sv. maši je sledilo kosilo, ki ga je pripravil Martin Zarnik s pomočniki. Za predjed se je

MLADINSKI DAN NA PRISTAVI

postreglo brusketo z jajcem in zelenimi listi. Sledila je glavna jed, za katero so pripravili svinjska rebra in prsi z žgano omako in postregli s praženim krompirjem. Za posladek so postregli apple crumble s sladoledom in kavo.

Popoldne so nadaljevala tekmovanja v nogometu. Pomerila sta se Pristava in San Martin, z zmago San Martina, ki pa zaradi poraza pred San Justom ni uspel na finalo.

Na finalu sta se pomerila San Justo in Slomškov dom. Epični dvoboj se je pričel v prid San Justa, ki je s štirimi zaporednimi goli znal vzpostaviti razliko 4-0 proti Slomškovega domu. Vendar fantje iz Slomškovega doma tega še zdaleč niso videli kot poraz: vsaka minuta šteje dokler ne odbije konec igre. Tako so z jeklenimi živci in dobro igro uspeli neverjeten podvig: zabili so štiri gole ter izenačili tekmo. Napetost, ki se je v teku igre samo stopnjevala, je zaradi izenačenja dosegla višek, ko se je rezultat finale odločal v enajstmetrovkah. Publika je po trenutkih navijala in zadrževala dih. Veselje nih in drugih ob uspehih golih se je zaključilo s proglasitvijo moštva Slomškovega doma kot vrednega zmagovalca. Osem golov, obračanje nemogoče razlike in enajstmetrov-

ke bodo gotovo ostale zapisane kot ena najbolj napetih final let.

Med potekom iger je skupina otrok in mladih pripravljala darila za skupnost Sant'Egidio, ki preskrbi darila za rojstni dan revnih otrok. Prostor dobrot kot del mladinskega dne je dobrodošel dodatek, za katerega upamo, da se bo utrdil v teku let.

Proti večeru je sledil kulturni program. Pozdravila nas je predsednica SDO Štefi Papež, ki se je zahvalila za prisotnost vseh, ki so se udeležili mladinskega dne. Poudarila je, da naše delo izvira iz ljubezni do Boga in domovine in da bomo zmožni obstoja, če ostanemo povezani in zvesti vrednotam ter se tako ne oddaljimo pravega smisla življenja. Preko veselega udeleževanja se izgrajevamo kot odgovorni in zdravi odrasli, ob tem pa nam je, po besedah papeža Frančiška, prijateljstvo najboljše orodje za evangelizacijo drugih mladih.

Sledil je kratek prizor, ki ga je režirala Marjanka Grohar. Pristavski oder je, po besedah direktorja sloveče igralske skupine (Aleš Grohar), postal deležen predstave svetovnega formata. Da bi to znali pravilno ceniti, nam je poskušal razložiti koliko truda in pozornost-

ti na detajle zahteva priprava kakovostnega prizora, ki zagotavlja užitek publike. Ob tem ga seveda ni preveč oviral ugasnjeni mikrofon, katerega so v kratkem popravili in nam je nato ponovil razlago. O slovečem avtorju igre smo se naučili, da je bil rojen ter imel življenje polno bogatih izkušenj. Kakšnih in v kakšnem kontekstu je nastala igra nam je bilo zamolčano zato, da se je stopnjeval občutek misterija, ki je prav tako obdajal sceno domnevnega umora v katero smo vstopili in na lastne oči spoznali Sherlock Holmes-a (Aleš Grohar) in njegovega neločljivega sodelavca Watsona (Kristjan Debevec).

Scena je potekala v dnevni sobi. Mrlič (Mati Mavrič) je ležal na naslanjaču in Sherlock ter Watson sta se hitro lotila temeljitega pregleda stanovanja, začevši z okušanjem žgane pijače. Kmalu sta poklicala nekoga, da bi mrliča odpeljal, ob tem pa zaslišala kuharico (Erika Čeč), vrtnarja (Tomaž Grohar) in prijateljico pokojnega nesrečneža (Mikaela Selan). Ta se je v gotovem trenutku iz same žalosti onesvestila a takoj prišla k sebi v obliki druge igralke (Tanja Oblak), ki jo je spretno nadomestila. Zmeda, zapleti in razpleti so želi odobravanje in smeh publike, Sherlocka pa pripeljali do spoznanja, da mrlič ni bil umorjen ampak je zapustil ta svet zaradi srčne kapi. Z zaključeno raziskavo, sta se Sherlock in Watson podala na pot, saj gotovo je nekdo potreboval njihove bistroumnosti za razrešitev novega slučaja. Za kratek čas smo ju še videli, ko so se igralci poklonili, nato pa nam je zastor zastrl pogled in od tedaj naprej smo zasledili kakšno vest o njunem uspehu le še preko knjig.

Sledile so zahvale vsem, ki so pomagali v pripravi mladinskega dne, podelitev pokala moštvo iz Slomškovega doma in misli p. Tonija Burje. Zaključili smo s petjem mladinske himne in druženjem v spodnjih prostorih, kjer so bili na voljo čevapčiči, polpete in druge dobrote.

Jože Rožanec ml.

SREBRNOMAŠNIK, BOD' POZDRAVLJEN!

V Slomškovem domu smo 9. septembra imeli prav poseben obisk! Po kar dolgem času je prišel med nas bivši član in prijatelj doma, lazarist Pavel Novak. Družinsko slavje, 90-letnica mame Marice Glavan, je letošnjega srebrnomašnika privabila spet domov. Prijazno in po domače smo tudi v Slomškovem domu proslavili oba dogodka! Naš zbor Ex corde (vodi Marta Selan Brula) je poskrbel, da je bila nedeljska maša bolj slovesna, kot običajno. Sv. mašo je daroval srebrnomašnik, ki nas je še prav posebno spomnil, naj molimo za nove duhovniške poklice, somasheval je naš župnik g. Franci Cukjati.

Ob koncu sv. maše so se k oltarju, kot se dogaja že nekaj nedelj, približali šolski otroci. Družine letošnjih prvoobhajancev namreč obiskuje Marijina podoba, ki se pa vsako nedeljo spet vrne v Slomškov dom, otroci pa pred njo skupaj zmolijo.

Po sv. maši je pa bil čas za skupni zajtrk, vo-

ščila in pozdrave. V Slomškovem domu smo ponosni, da je iz našega kroga izšlo toliko duhovniških poklicev, med njimi tudi letošnji slavljeneec.

Pavel, čestitke ob tej pomembni obletnici, naj te Marija Pomagaj še naprej blagoslavlja in spremlja tvoje delo!

Slomškov dom

ŠTIPENDIJE

becas

Univerza UCEMA nudi potomcem Slovencev:

a) kritje 100 % šolnine za naslednje študijske programe:

“Abogacía” (2 štipendiji)

“Ingeniería Informática” (2 štipendiji)

“Licenciatura en Relaciones Internacionales” (1 štipendija)

b) kritje 50 % šolnine za naslednje študijske programe:

“Contador Público” (2 štipendiji)

“Licenciatura en Dirección de Empresas” (1 štipendija)

“Licenciatura en Marketing” (1 štipendija)

“Licenciatura en Economía” (1 štipendija)

Pogoj: srednješolska povprečna ocena 8 ali več.

Kandidati naj se javijo po emailu na esloveniau@gmail.com

ZEDINJENA SLOVENIJA

ROMANJE TREH SLOVENIJ 2018

Svete Višarje, 5. avgust, srečanje matične, zamejske in izseljenske Slovenije

Jubilejno 30. Romanje treh Slovenij na Sv. Višarjah, ki je potekalo prvo nedeljo v avgustu, je pritegnilo okoli 1.000 romarjev iz zamejstva, izseljenstva in domovine. Obiskovalci so najprej prisluhnili predavanju z naslovom Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje, s katerim je zbrane nagovoril predstavnik mlade generacije, pravnik, raziskovalec ter poznavalec zamejskih in izseljenskih skupnosti dr. Dejan Valentinčič.

Ob poldne je sledila sv. maša, ki jo je skupaj z izseljenskimi ter zamejskimi duhovniki daroval soboški škof dr. Peter Štumpf, po njej pa je na ploščadi za cerkvi po tekal kulturni program, ki ga je letos povezoval Matej Kavčič, sooblikovala pa sta ga Vokalna skupina Cantate Domino in Kvartet klarinetov Godbe ljubljanskih veterani.

Izbor besedil je bil letos namenjen obeležitvi stoletnice rojstev pesnika in pisatelja Karla Mauserja, ki je deloval v Clevelandu, ter izseljenskega duhovnika Vinka Žaklja, ki je močno povezan s Svetimi Višarjami ter z Ehrlichovim domom, katerega ima Rafaelova družba v upravljanju prav po njegovi zaslugi. Z recitacijami njunih del in misli pa so kulturni program obogatili tudi mladi udeleženci Višarskih dni.

Po uradnem zaključku Romanja je sledilo še tradicionalno neformalno druženje, v katerem so se udeleženci pod pripekajočim višarskim soncem lahko osvežili ter med seboj poklepetali v upanju, da se snidejo tudi na prihodnjem, 31. srečanju treh Slovenij, ki bo na Svetih Višarjah potekalo v nedeljo, 4. avgusta 2019.

Slovensko Cerkev je v prvem delu dogajanja zastopal dr. Peter Štumpf, Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu pa dr. Zvone Žigon. Srečanja so se med drugimi udeležili tudi evropski poslanec Lojze Peterle, visoki predstavnik EU dr. Zdravko Inzko, dr. Verica Trstenjak, predstavnik organizacij, ki se ukvarjajo s Slovenci v zamejstvu in po svetu, ter mnoge druge ugledne osebnosti.

Romanje je organizirala Rafaelova družba v sodelovanju z Zvezo slovenskih izseljenskih duhovnikov in s finančno podporo Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

www.rafaelova-druzba.si

SREČANJE DRAGA 2018 NA TRŽAŠKEM

Ob 31. avgusta do 2. septembra so bili na Opčinah pri Trstu 53. Študijski dnevi »Draga 2018«. To je ena najpomembnejših letnih prireditev med Slovenci v Italiji, posvečena poglobljenemu razpravljanju o aktualnih temah, srečevanju rojakov iz vseh treh Slovenij (zamejstva, matice in zdomstva) ter dialogu med različno mislečimi.

Koliko se omenjeni nameni dosegajo, je odvisno od različnih okoliščin. Za letos lahko rečemo, da je bil uspeh nadpovprečen glede aktualnosti obravnavanih vprašanj, kvalitete predavateljev, številčnosti udeležbe, prisotnosti tudi rojakov iz Koroške in Argentine, pomembnih spremnih pobud.

Zakaj »Draga«?

Prireditve nosi ime Draga po vasici na Tržaškem, kjer so bila v dokaj skromnih okoliščinah prva srečanja v letih 1966–75. Ko so se nato preselila v park Finžgarjevega doma, ki je del Marijanišča na Opčinah, je v takratnih časih jugoslovanskega enoumja ime »Draga« predstavljalo že nekakšen simbol »svobodnih mikrofonov« ali celo »svobodnega slovenskega parlamenta«, zato se je ohranilo do danes.

Vsa ta leta prireja študijske dneve Društvo slovenskih izobražencev (DSI) iz Trsta, ki ima sicer med letom, od septembra do konca junija, na vsak delovni ponedeljek kulturni večer v Peterlinovi dvorani sredi Trsta.

DSI so po različnih poskusih in oblikah združevanja katoliških laikov na Tržaškem ustanovili 18. decembra 1962. Že 13. novembra 1964 je vodstvo društva razpravljalo o predlogu, »da bi imeli med počitnicami neke v hribih študijski tečaj«. O tem so na nekem srečanju na Sv. Višarjah avgusta 1965 pobudniki razpravljali še s somišljeniki iz Goriške in Koroške, 3. in 4. septembra 1966 pa so stekli prvi študijski dnevi v Dragi. Šest predavateljev, znanih katoliških javnih delavcev, je bilo iz Trsta, Gorice in Celovca, sedmi predavatelj pa je bil profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani, duhovnik in filozof Janez Janžekovič.

Razvoj študijskih dnevov

Potem so si ta srečanja sledila brez prekinitve do letos, skoraj vedno na prvi konec tedna septembra. Že na 2. študijskih dnevih je nastopil prvi predavatelj iz zdomstva, prof. Toussaint Hočevar iz ZDA. Kasneje jih je bilo še več, tudi iz Argentine (Katica Cukjati leta 1981, Gregor Batagelj, Andrej Fink, Andrej Bajuk, Zorko Simčič), nekaj je bilo tudi neslovenskih predavateljev. Še več je bilo živahnih diskutantov iz različnih evropskih držav, ZDA, Kanade, Argentine in Avstralije.

Z letom 1968 so v iskanju dialoga prireditelji

Štajerski književnik Aleš Šteger, ob njem moderatorka Neva Zaghet. Slika Mirjam Oblak

začeli vabiti kot predavatelje še strokovnjake in književnike iz Slovenije, tudi take, ki so bili blizu režimu, a to se je nehalo leta 1972, ko so oblasti v Sloveniji predavateljem prepovedale sodelovanje pri pobudi, udeleženci iz Slovenije pa so občutili ostro nasprotovanje Udbe.

Z letom 1976 so se začeli pojavljati kot predavatelji vidni oporečniki iz Slovenije. Pred mikrofoni in med udeleženci Drage so se postopoma zvrstili skoraj vsi, ki so nato v času »slovenske pomladi« izbojevali demokratizacijo in osamosvojitve Slovenije.

O odnosu režima, zlasti njegove tajne službe, ki je imela Drago za eno izmed središč »sovražne propagande«, je raziskovalec Igor Omerza pred leti objavil kar 741 strani obsežno, na arhivskih dokumentih osnovano knjigo Karla – Udba o Dragi. »Karla« je bilo kodno ime (Karel = Drago!), s katerim so udbovci v svojih dopisih poimenovali študijske dneve.

Sicer pa prireditelji vsako leto izdajo zbornik, ki vsebuje predavanja in prepis razprave vsakokratnih študijskih dni, tako da so dostopni široki javnosti.

Letošnja Draga

V petek, 31. avgusta, je po uvodnem nagovoru predsednika DSI Sergija Pahorja predavala goriška časnikarka in javna delavka Erika Jazbar. Svojemu predavanju je dala naslov »Pluralizem po slovensko«. Šlo je za kritično analizo tega, koliko Slovenci resnično živimo pluralizem, in torej koliko uživamo demokracijo in enakopravnost, tako v matici kot v italijanskem zamejstvu. Moderatorica je bila Neža Kravos. Po vsakem predavanju je namreč prosta razprava.

Naslednjega dne je na temo »Misliti meje« predaval pesnik, pisatelj in urednik Aleš Šteger s Ptuja. Obravnaval je ne le fizične meje, temveč tudi razpetost med revolucionarnim in policijsko nadziranim, vlogo kulture in odgovornost vsakogar. Moderatorica je bila Neva Zaghet.

V nedeljo zjutraj je za udeležence, v neposrednem prenosu pa tudi za poslušalce Radia

Trst, maševal ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik, ki je v pridigi razmišljal o vlogi Drage, pluralizma in dialoga. Pel je zbor župnije sv. Jerneja z Opčin pod vodstvom Janka Bana.

Sledila je okrogla miza »Kako reševati socialne probleme v Sloveniji«, ki so jo oblikovali prvi in donedavni generalni tajnik Slovenske Karitas, teolog in socialni delavec ter stalni diakon Imre Jerebic, predsednik prve demokratično izvoljene slovenske vlade, evropski poslanec Lojze Peterle (oba živita v Ljubljani) in moderator Tomaž Simčič. V ospredju niso bili zakonski in politični vidiki, temveč zlasti človeški odnosi.

Zadnje, nedeljsko popoldansko predavanje (tudi v neposrednem radijskem prenosu) je imel časnikar, publicist in univerzitetni profesor Bernard Nežmah iz Ljubljane. Moderator je bil Ivo Jevnikar. Pod naslovom »Nova slovenska politika« je predavatelj s pomočjo analize jezika in mitov opozoril na nazadovanje slovenske politike in družbe, pri čemer igra veliko vlogo izredna neuravnovesenost medijskega prostora.

Odmevni spremni dogodki

Ob predavanjih in razpravah se je zvrstilo še nekaj spremnih dogodkov.

S pozdravi in priložnostnimi mislimi je ob začetku posameznih sklopov nastopilo več predstavnikov oblasti in organizacij.

V nedeljo so predstavniki društev, katerih duša je bil dolgoletni voditelj Drage in DSI prof. Jože Peterlin (1911–76), in člani njegove družine slovesno izročili 7. Peterlinovo nagrado Lojzetu Peterletu za pozornost in skrb, ki ju od študentskih let namenja zamejskim Slovincem.

Takoj za tem je časnikarka Darka Zvonar Predan iz Maribora krstno predstavila svojo knjigo intervjujev s pisateljem Borisom Pahorjem »Boris Pahor – najini pogovori«. Pisatelj, ki je nekaj dni pred tem obhajal 105. rojstni dan, je pod šotorom povzel svoje vodilne misli, ki jih dokumentira tudi ta publikacija.

Na prvi večer Drage so udeleženci z aklamacijo sprejeli protestno in solidarnostno izjavo spričo gonje, katere žrtev je časnikar Televizije Slovenija Jože Možina zaradi odmevih oddaj »Pričevalci« in intervjuja z zgodovinarjem Jožetom Dežmanom o temah, ki jih še vedno vodilni krogi v Sloveniji nočejo slišati.

Izjemen dogodek pa je v soboto zvečer predstavljala akademija ob 70-letnici Slovenske prosvete, torej krovne organizacije katoliških kulturnih in prosvetnih društev ter ustanov na Tržaškem. Zamislila si jo je in jo režirala Maja Lapornik, slavnostni govor je imel predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, nastopilo pa je nad sto pevcev, igralcev, bralcev in razstavljalcev iz skorajda vseh društev.

Ivo Jevnikar za Svobodno Slovenijo

Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje

Govor dr. Dejana Valentinčiča na Srečanju Treh Slovenij na Svetih Višarjah

Dragi rojaki, zopet smo zbrani pod plaščem Višarske Matere Božje, ob že tridesetem romanju matične, zamejske in zdomske Slovenije. Na veliko mestih in koncih tega sveta se zbiramo Slovenci, a upam si reči, da nikjer na tako lepem koščku zemeljskega raja kot prav tukaj, pri Višarski Mariji. Pa ne le zaradi čudovite gorske narave in cerkvice s poslikavami Toneta Kralja, ampak tudi zaradi ljudi dobrega srca, ki si tukaj vsako leto radi stisnemo roke, izmenjamo nekaj besed ter dajemo korajžo za naprej. Predvsem pa je to zbirališče najlepše zaradi vsebine romanja, ko se k nebeškemu Očetu obračamo s priprošnjo za vse tri duše

slovenstva – za matično, zamejsko in zdomsko. Naš največji pisatelj Ivan Cankar, katerega stoletnico smrti letos praznujemo, je v svojem zadnjem predavanju izrekel besede: »Ljubljana je srce Slovenije, Trst pa njena pljuča.« Te besede lahko in moramo danes preoblikovati v: »Slovenija je srce slovenstva, zamejstvo in zdomstvo pa njegova pljuča.« Prepričan sem, da ko razmišljamo o prihodnosti slovenskega naroda, je možnost le ena, ali bodo preživele vse tri razsežnosti slovenske biti – matična, zamejska in zdomska – ali pa nobena od njih.

Toda kaj danes sploh pomeni biti Slovenec? Dovolite mi, da danes skupaj z vami nekaj misli

namenim prav temu vprašanju: mozaiku slovenskih identitet in opredelitev v 21. stoletju.

Postaviti si upam smelo trditev, da nihče izmed rojakov, ki so danes izven matične Slovenije, pa čeprav se tam čisto dobro počutijo in je to njihov dom, tam izvorno ne živijo po lastni volji. Niso bili nasilno preseljeni le begunci izpod območij Soške fronte, žrtve fašističnega in avstrijsko nacionalističnega nasilnega preseljevanja, predvsem učitelji in duhovniki, žrtve nacističnega pregona koroških Slovencev ter ostalega nacističnega izganjanja in povojni porabski deportiranci s strani madžarskih komunistov. Enako so v nasprotju s svojimi željami morali domove zapustiti tudi politični begunci, ki so naše narodno ozemlje zapuščali najprej zaradi fašističnega raznarodovanja, kasneje pa komunističnega množičnega pobijanja vseh, ki niso delili njihove ideologije. Tudi vsi ti niso imeli druge izbire, kot si z begom rešiti svoje življenje. A če sledimo družboslovnim teorijam, da nobene migracije niso prostovoljne, se

moramo zavedati, da tudi vsi, ki so na tuje odšli za večjim kosom kruha, ker jih domača zemlja ni zmogla nahraniti, tega niso naredili po svoji volji, ampak druge izbire niso imeli. Ko takole razmišljamo o naši zgodovini, postane jasno, da je zgodovina Slovencev zgodovina izseljevanja. Le Bog ve, koliko naših mater in očetov je na hišnih vratih čakalo svoje otroke, da pridejo nazaj, a teh nikoli več ni bilo.

Pol milijona Slovencev živi danes v sosedstvu ali raztresenih po vseh koščkih tega našega sveta. A to ni le tragika, problem in izguba narodnega telesa. Je tudi priložnost in kulturna vrednota. Govorimo lahko o globalni panslovenski družini. [...]

A preveč preprosto bi bilo razmišljati, da vse Slovence tega sveta opredeljujejo vse iste lastnosti, vzorci in motivacije. Vsakdo mora svoje slovenstvo živeti v svojih družbenih pogojih. Družbe se spreminjajo, vsaka po svoje, in tako se tudi ljudje.

(Odlomek)

SKRITE "VIJOLICE" S PRIMORSKE

Lozar, Kravos, Bratina, pravcati slovenski priimki treh redovnikov-bratov maristov, ki so do nedavnega delovali v Argentini: Stanko Lozar (1925-1996) in Zdravko Kravos (1927-2002), rojena v Skrljah pri Ajdovščini ter Zvonko Bratina (1928-2018), rojen v Stomažu pri Ajdovščini.

»Na Primorskem, v vasi Cesta, je služboval duhovnik, g. Viktorin Stanič, ki je leta 1938 prevzel župnijo Kamnje pri Ajdovščini. Takrat je g. Stanič navdušil štiri fante za študij v Turinu, v Italiji. Tam je deloval katoliški internat bratov maristov. Njihov ustanovitelj je sv. Marcelino Champagnat. Predobri, Bogu vdani fantje, še skoraj otroci, so šli od doma 19. julija 1939. Niso vedeli, ne oni ne njihove družine, da bo ta odhod trajen. Eden izmed njih, Stanko Rustja, se je sicer vrnil, iz zdravstvenih razlogov...« Tako pripoveduje sovaščanka Olga Fišer Leban.

»Zvonko je odšel malo pozneje in sicer ne v Italijo, ampak v Francijo. Mladostniki so se hitro naučili jezika, uspešno doštudirali za profesorje različnih predmetov in še zelo mladi zasedli svoja delovna mesta. Njihova glavna naloga je bila ta, da so vzgajali mladino v poštene osebe in jo spodbujali na poti do Boga...« Tako kot ostale družbe je tudi Champagnatova odločala o namestitvah v skladu s potrebami.

»Stanko in Zvonko sta že leta 1947 prišla v Argentino, veliko deželo z mnogoterimi vzgojnimi izzivi. Izpopolnila sta se v znanju novega jezika in opravila vse potrebne izpite za priznanje diplom. Sposobni, delovni, zgledni in zvesti svojemu poklicu do zadnjega diha so delovali v različnih provincah in zasedali tudi vodilna mesta v šolah v Córdoba, Mendosi, Santiagu del Estero in po večjih šolah te kongregacije v mestu Buenos Aires.«

»Stanko je bil več let ravnatelj glavne šole Champagnat v Buenos Airesu, nazadnje pa v Mendosi, kjer je, po letih vztrajnega in uspešnega dela, zbolel za trebušno slinavko in odšel k Bogu že leta 1996...«

»Zdravko je bil najprej nameščen v Zambiji. 22 let je tam deloval, se okužil z malarijo in težko bolan prispel v Buenos Aires. Zdravje se mu je izboljšalo in je največ časa deloval v šoli v Belgranu, v Buenos Airesu. Sladkorna bolezen pa ga je končno premagala na delovnem mestu v Villi Maristi v Pilarju leta 2002. Na njegovi pisalni mizi je bila vedno razpeta tudi slovenska zastava, ki je bila zavarovana pod steklom...«

»Pred nekaj meseci (27. junija 2018) se je od nas poslovil še Zvonko. Zadnja leta je preživel v Villi Maristi v Lujanu, kjer jen rad sprejemal prijatelje in bivše učence. Ti so objavili na omrežju facebook njegovo sliko. Pod njo se je hitro pojavila cela vrsta izrazov hvaležnosti, občudovanja in lepih spominov na profesorja biologije, učitelja, ljubitelja narave, svetovalca, cenjenega brata.« Zvonko bi 30. avgusta 2018 dopolnil devetdeset. Njegovi domači in prijatelji so se zbrali pri maši v domači vasi Stomaž nad Ajdovščino. Pokopan pa je v romarskem mestu Lujanu, v Buenos Airesu.

»Izgubili smo tri velike katoličane, ki so z velikim veseljem vse življenje odgovarjali božjemu klicu«, nadaljuje ga. Olga z razmišljanjem. »Bili so 'redovniki, kot se šika', globoki, pošteni, pridnih rok, zvesti. Izvrstno jim pristojajo tri vijolice, simbol Marijinih bratcev - Hermanitos de María: PONIŽNOST, PREPROSTOST in SKROMNOST. Morda tiči v tem razlog, da mi nismo zadosti vedeli o njih, teh zavednih Slovincih.«

mb

NAŠI ZNANI SUHOKRANJCI Pesnik Gregor Mali

Znojile, 1901—Buenos Aires, 1983

Letos, 23. junija, je dobil v Muzeju znanih Suhokranjcev v OŠ Žužemberk svojo spominsko ploščico pesnik in župnik Gregor Mali. Njegovo življenjsko pot in delo sta raziskali učiteljci na Podružnični šoli Ajdovec ga. Milena Legan in ga. Irena Prodanić Vasić.

Pesnikova nečakinja ga. Nežka Borin Mali je v samozaložbi izdala dve dragoceni deli: Gregor Mali, Zbrane pesmi, 2001—ob 100-letnici pesnikovega rojstva in Gregor Mali, Zvonovi so zapeli, 2003—ob 20-letnici njegove smrti (uglasbene Malijeve pesmi kar 56 slovenskih skladateljev). V hvaležen spomin na dobrega strica in zavednega Slovenca je poskrbela tudi za odkritje spominske plošče v Selih pri Kamniku ter za kaseto in CD o njem. Gradivo s številnimi dokumenti, rokopisi in fotografijami je podarila šolskemu muzeju. Udeležila se je prireditve ob razglasitvi Gregorja Malija za znanega Suhokranjca. Naj ga predstavimo še za bralce Suhokranjskih poti.

GREGOR MALI se je rodil leta 1901 v vasi Znojile, v župniji Sela pri Kamniku. Po ljudski šoli v Kamniku je obiskoval klasično gimnazijo in Teološko fakulteto. Leta 1927 je bil posvečen v duhovnika. Dušnopastirsko službo kaplana je opravljal 6 let v Žužemberku in 2 leti na Vrhniki. Leta 1936 je postal župnik v Ajdovcu. Po požigu farne cerkve l. 1942 se je moral umakniti v Ljubljano, nato na Koroško. Leta 1948 je šel v Argentino, kjer je deloval v slovenskem središču San Martin. Umril je l. 1983 v Buenos Airesu, kjer je tudi pokopan.

V raziskovalni nalogi o Gregorju Maliju so zbrana tudi pričevanja krajanov Ajdovca o najtežjih časih. Povzemamo izpoved g. Franca Skubeta, roj. 1928: »Bil je vztrajen duhovnik. Ko je prišel v Ajdovec, je prenovil kulturno in versko življenje. Bil je pravi pesnik. Nekate-

rih njegovih pesmi se še zdaj spominjam. Ko so partizani zasedli našo faro, je s prižnice povedal, da so obljubili nemoteno versko življenje. A kmalu zatem so ubili župana Vidriha in njegovo ženo. Zaradi strahu pred novim nasiljem so fantje in možje ustanovili vaško stražo. Med napadom nanjo so partizani najprej zažgali farovž, potem še cerkev. Tisto noč je župnik Mali veliko pretrpel. Ko so ga gnali po vasi, sem videl, da so njegovi temni lasje postali čisto beli. Pred vrati postojanke je moral vpiti: »Fantje, predajte se. Vaš župnik vas prosi.« Po končanem boju je pobite fante in može še pokopal na Selih, potem pa se je po skritih poteh umaknil, da ga niso prijeli partizani...«

Gregor Mali je bil preprost, plemenit in srčno dober človek. Svojemu poslanstvu duhovnika je bil iskreno vdan. Znan je bil, najstarejši Suhokranjec se ga spominjajo, kot dober katehet in pridigar, tolažnik ob bolniški postelji in izjemen spovednik. V begunstvu in izseljenstvu je bil mnogim v tolažbo in oporo, da niso obupali od vsega hudega. Povsod je bil spoštovan in priljubljen, posebno med otroki in mladino.

Že v mladih letih je kazal čut za lepo slovensko besedo, imel je natančen posluš in zelo lepo pisavo. Vse življenje je pisal pesmi. Največ jih je z versko in rodoljubno vsebino. Pesmi izražajo jasne misli, verzi so grajeni tekoče in s čisto rimo. V tujini je nastalo največ domovinskih pesmi. V njih opeva lepoto Slovenije, naš slovenski jezik, kraje in ljudi, v večini pa izraža veliko domotožje in željo po vrnitvi v rodno Slovenijo. Imenuje jo biser največje sreče. Ostal ji je zvest do zadnjega diha. Moral jo je zapustiti samo zato, ker je branil krščansko vero. Največja želja, da bi počival v domači zemlji, se mu žale ni uresničila.

Malijeve pesmi so bile že pred vojno objavljene v različnih revijah (Angelček, Bogoljub, Luč...). Veliko njegovih pesmi so uglasbili vidni slovenski skladatelji (Matija Tomc, Stanko Premrl, Lojze Mav...). Poleg pesmi je G. Mali napisal tudi nekaj iger, deklamacij, knjig (Kri mučencev). Mnogo dragocenega materiala je zgorelo v župnišču v Ajdovcu. V Argentini je objavil preko dvesto člankov, predvsem z versko vsebino. Leta 1937. izdana knjiga V senci žužemberškega gradu Franca Mrvarja prinaša tudi pesmi Gregorja Malija.

Naša mlada država Slovenija bi v današnjem času še kako potrebovala več spoštovanja in vsaj nekaj silne domovinske ljubezni Gregorja Malija: »Ni lepše domovine kot ti, Slovenija, gore, planine tvoje so biseri sveta.«

mag. Jelka Mrvar

KJE NAJTI ŠE LEPŠI JE SVET?

Notranjska

Vedno drugačen, skrivnosten, za nekatere kar čaroben je svet kraških voda, polj, ki se spreminjajo v jezera in jezera, ki ponikajo v podzemlje: Loška dolina, Križna jama, Cerkniško jezero, Rakov Škocjan, Pivška jezera, Postojnska jama, Planinsko polje... Čarobni svet. Zakaj se ne bi pustili očarati čarovniški Slivnici? Povzpnete se nanjo in pred vami bo ves notranjski svet: vidovski hribi, Menešija, smučarske Bloke, jezerske planjave, širni gozdovi, v daljavi Snežnik, Nanos, Alpe.

Danes vas še posebej vabimo, da obiščete malo manj znane kraje te prelepe pokrajine!

Močilnik pri Vrhniki z enimi izmed izvirov Ljubljane

Do Močilnika lahko pridemo z avtom skozi Vrhniko ali po peš poti preko Mirk. Avto lahko pustite na urejenem parkirišču pri gostišču Močilnik, kje lahko vidite tudi spomenik Vrh-

niškim krasoslovcem. S parkirišča se lahko po kratki krožni poti napotimo proti Velikemu Močilniku, ki se nahaja pod 40 metrov visokimi prepadnimi stenami, imenovanimi tudi Hudičeve skale.

Predjamski grad

Slikovit, izzivalen, skrivnosten in neosvojljiv Guinnessov rekorder je že več kot 800 let vpet v 123 metrov visoko skalo. Romantič-

KRIŽNA JAMA

notranjska.com

no podobo Predjamskega gradu dopolnjuje idilična rečica Lokva, ki globoko pod njim ponikne v podzemlje. Predjamski grad predstavlja izjemno prepletenost narave in iznajdljivih srednjeveških ljudi. Znana je legenda o roparskem vitezu Erazmu, ki je v gradu brez težav kljuboval dolgotrajnim obleganjem – iz gradu je bilo namreč skozi jamo mogoče priti na svobodo, do hrane in pitne vode – dokler ga ni izdal eden njegovih služabnikov.

Križna jama

Je ena najlepših in najbolj ohranjenih jam v Evropi/na svetu, katere posebnost so številna podzemna jezera, izjemno najdišče kosti jamskega medveda ter naravna ohranjenost. Je namreč ena redkih turističnih jam, v kateri ne boste našli električnih napeljav, razsvetljave in betonskih poti. Namesto tega dobite svojo svetilko in škornje ter se v spremstvu vodnika odpravite na veslanje po smaragdni podzemni vodi. Križna jama leži v trikotniku med Loškim poljem, Cerkniškim poljem in Bloško planoto.

Bloke

Slovenski Tibet, kjer je pol leta zima, pol leta pa mraz. Ni čudno, da od tu izvira smučanje,

saj so v dolgih in mrzlih zimah domačini morali najti način, kako priti z enega konca do drugega. Danes so številne vasice na Bloški planoti med seboj povezane z asfaltnimi potmi. Motorne prometa ni veliko, tako da so ceste raj za kolesarje, ki uživajo v razgibanih trasah ob pisanih travnikih v senci gozdov, pozimi pa Bloke ponujajo številne urejene poti za tek na smučeh. Na to, da je smučanje tu doma, spomnita tudi grb občine Bloke ter muzej Bloškega smučarja. V poletnih mesecih se obiskovalci in domačini radi ohladijo v Bloškem jezeru ob vasi Volčje, lesene skulpture ob jezeru pa vas bodo spomnile, da v teh krajih medvedi niso nobena redkost.

Muzej presihajočih jezer Pivka

Pot vode je v kraškem svetu zavita v skrivnost. Nepredvidljivo vreme in posebna geološka zgradba sta podlaga za zanimive pojave – na pivškem ob visokem nivoju podtalnice na primer nastane kar 17 jezer. V Ekomuzeju Pivških presihajočih jezer vam odstrejo to tančico skrivnosti, ob razlagi, kako nastanejo presihajoča jezera, pa si boste lahko ogledali tudi marsikatero drugo zanimivost. Na primer spoznali prebivalce tukajšnjih gozdov in njihove sledi.

KOLEDAR

15. septembra ob 15:00

Redni pouk SSTRMB

15. septembra ob 20:00

Kulturni večer SKA v Slovenski hiši

15. septembra ob 20:30

Mladinski večer v Carapachayu

16. septembra

Člansko kosilo v Slomškovem domu

22. septembra

Proslava šolskih otrok na čast bl. Slomšku Slovenska hiša

22. septembra

Maroltova plesna skupina v Našem domu

JEZIKOVNI OREŠČEK

Prihajam z Dolenjske ali iz Dolenjske?

Pravilni odgovor je iz Dolenjske. Kako pa to? Saj grem vendar na Dolenjsko! Pravilo predložnih parov na-s/z in v-iz, ki ga poznamo iz šole, še vedno drži. Če se peljete na Bled ali na Ptuj, se boste vrnili z Bleda ali s Ptuja. Če se peljete v Ljubljano, pa se boste vrnili iz

Ljubljane. Ali je Dolenjska torej izjema?

Nekatera krajevna imena na -sko/-ško/-čko (Dolenjsko, Kozjansko, Hrvaško, Goričko) so sčasoma končnice srednjega spola zamenjala s končnicami ženskega spola -ska/-ška (Dolenjska, Hrvaška), kar je povzročilo

mešanje oblik srednjega in ženskega spola pri sklanjanju ter s tem posledično tudi predlogov.

Danes se tako oblike za srednji spol uporabljajo večinoma le v mestniku (Živim na Dolenjskem) in tožilniku, če pred imenom ni nobenega prilastka (Šla je na Dolenjsko vs. Šla je v svojo rodno Dolenjsko), v starejšem jeziku pa so se tudi v drugih sklonih, na primer v rodilniku (Prihaja z Dolenjskega). Pravilno je torej reči iz Dolenjske ali z Dolenjskega, nikakor pa ne z Dolenjske. Enako velja za druga podobna imena, kot so Norveška, Madžarska, Škotska itn.

Tjaša Lorbek

SREDNJI SPOL		ŽENSKI SPOL		DEJANSKA RABA
Dolenjsko	+	Dolenjska	=	Dolenjska
z Dolenjskega		iz Dolenjske		iz Dolenjske
Dolenjskemu		Dolenjski		Dolenjski
na Dolenjsko		v Dolenjsko		na Dolenjsko
na Dolenjskem		v Dolenjski		na Dolenjskem
Dolenjskim		Dolenjsko		Dolenjsko

Ramón Falcón
4158

VSTOPNINA
šolski otroci \$70
odrasli \$100

22. SEPTEMBRA 2018 SLOMŠKOVA PROSLAVA v Slovenski Hiši

9.30 sv. maša
11.00 igra "Krpan Mlajši",
avtor FRAN MILČINSKI
v izvedbi Slomškove Šole

Akademsko folklorna skupina

FRANCE MAROLT

SOBOTA,
22. 9.
OB 20.15 URI

SOBOLJJE
BAIRES POLKA

v Našem domu
SAN JUSTO

Vstopnina \$200

LOJZE REZELJ

1933 - 2018

Bivši predsednik društva Zedinjena Slovenija, zaveden Slovenec, javni delavec, režiser in učitelj, sodelavec misijonov. Družini izrekamo iskreno sožalje in se pridružujemo molitvam za pokoj njegove duše.

Naj mu Bog obilno povrne vse, kar je storil za bližnje!

ZEDINJENA SLOVENIJA
Buenos Aires, september 2018

ZAHVALNA SLOVESNOST

ob 70-letnici prihoda v Argentino

V nedeljo, 30. septembra 2018

- 08:30 zbiranje na trgu Plaza San Martín
- 09:00 polaganje venca pred spomenikom, zahvalne besede Republiki Argentini
- 10:00 koncelebrirana sv. maša v buenosaireški stolnici, daruje nadškof msgr. Andrej Stanovnik in Slovenski duhovniki

Vabi Zedinjena Slovenija

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Diagonal 160 Nº 5776
Villa Loma Hermosa (1657)
Buenos Aires, Argentina

Tel / Fax: 54 (11) 4769-0581 / 1653
antonio@podrzaj.com.ar
www.podrzaj.com.ar

Grupo HZ

Temple 2780 - Lomas del Mirador
Tel: 5168 6300 Fax | Fax: 5168 6305
www.hzgroup.com.ar

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón

Bragado 1746
Castelar - B1712AAC
Buenos Aires, Argentina

Tel: 4769-0581 Fax: 4627 1371
ventas@kopac-sa.com.ar
www.kopac-sa.com.ar

Svobodno Slovenijo podpirajo